

KAIP ĮVEIKTI ELEKTRONINES PATYČIAS?

Pagalba vaikams, patiriantiems patyčias

Kartais yra lengva suprasti, kad vaikas patiria patyčias, nes jis pats pasipasakoja tėvams, norėdamas pasida-linti savo išgyvenimais ir gauti pagalbą. Būna situacijų, kuomet vaikai slepia nuo tėvų ar nenori dalintis tuo, kas su jais vyksta elektroninėje erdvėje. Taip gali vykti dėl skirtingų priežasčių. Vaikai gali nenorėti nuliūdinti tėvų, taip pat gali bijoti skuboto ir impulsyvaus suaugusiųjų reagavimo (pvz., kai skubotai nusprendžiama „pamokinti“ skriaudėjus, susisiekti su jų tėvais ir kt.). Kartais tėvai, bandydami apsaugoti savo vaikus nuo elektroninių patyčių, uždraudžia jiems naudotis internetu, mobiliaisiais telefonais. Tačiau tai yra reakcija, kurios vaikai gali bijoti – nenorėdami likti atskirti nuo bendravimo virtualiame pasaulyje, vaikai gali vengti pasakoti tėvams apie elektronines patyčias.

Požymiai, galintys byloti apie patiriamas elektronines patyčias:

Vaikui dažnai kyla nemalonūs jausmai po naudojimosi kompiuteriu (pyktis, liūdesys ir kt.).
Vaikas vengia kalbėti apie tai, ką veikia internete, su kuo bendrauja ir kt.
Vaikui dažnai kinta nuotaikos.
Vaikas visiškai nustoja naudotis kompiuteriu, mobiliuoju telefonu.

Elektroninių patyčių formos:

Įžeidinėjimai virtualioje erdvėje, kuomet vaikas yra įžeidinėjamas viešai, kitiems matant ar girdint, kas gali sukelti baimės ir gėdos jausmą patyčias patiriančiam. Pvz., socialinio tinklo profilyje yra užrašomi įvairūs keiksmažodžiai, vaikas viešai pravardžiuojamas.

Šmeižimas internete, kuomet apie vaiką ar jų grupę yra skleidžiami gandai. Pvz., mergaitės du savo bendraklasius vadina „pora“, siuntinėja kitiems bendraklasiams žinutes ir elektroninius laiškus apie tai, tokiu būdu skleisdamos klaidingą informaciją.

Apsimetimas kitu asmeniu ir kenkimas kito reputacijai. Elektroninėje erdvėje yra lengva išlikti anonimišku ir slėpti savo tapatybę, taip pat galima apsimesti tuo, kuo iš tikrųjų esi. Pvz., septintokas norėdamas pajuokauti, apsimitė savo bendraklase ir jos vardu rašo SMS žinutes kitoms klasės mergaitėms, pravardžiuodamas jas įvairiais negražiais žodžiais.

Apgaulės būdu išgaunama asmeninė informacija ir paviešinama kitiems. Tai gali būti asmeninės nuotraukos, video, prisijungimo duomenys ir kita svarbi vaikui informacija, kuria jis nenori dalintis su kitais.

Atstūmimas ir nepriėmimas į draugų grupę pokalbių kambariuose, socialiniuose tinkluose ir kt.

Persekiojimas, kuomet grasinama kaip nors pakenkti, tarkime, sumušti, arba teigiama, kad vaikas yra paslapčia stebimas.

Smurtinių veiksmų filmavimas ir įkėlimas bei platinimas internete.

Elektroninės patyčios vyksta 24 valandas per parą, sparčiai plinta ir dažnai būna anoniminės.

Rekomendacijos tėvams, kurių vaikai, patiria elektronines patyčias:

Kalbėkite su savo vaiku ir išklauskite jį, be kritikos ir kaltinimų. Vaikui svarbu jaustis išgirstam ir priimtam.

Paaškindinkite vaikui, kaip jis galėtų išvengti patyčių: neatsakinėti į provokuojančias žinutes, blokuoti siuntėją, pranešti apie netinkamą kitų elgesį ir įžeidinėjimus svetainės administratoriui.

Kreipkitės į ugdymo įstaigos personalą: klasės auklėtoją, administraciją, mokykloje dirbančius specialistus. Vaiko negalima palikti vieno spręsti elektroninių patyčių problemą, jam reikalinga suaugusiųjų pagalba.

Padėkite vaikui užmegzti draugiškus santykius su bendraamžiais. Įtraukite jį į veiklas, kur vaikas galėtų susirasti naujų draugų.

Ką daryti, jeigu vaikas tyčiojasi iš kitų?

Tėvams gali būti sunku pripažinti, kad jų vaikas netinkamai elgiasi su kitais vaikais. Tačiau kuo anksčiau bus pripažinta problema ir kuo greičiau ji bus sprendžiama, tuo didesnė tikimybė išvengti nereikalingų pasekmių, kurias toks elgesys kelia ne tik aplinkiniams, bet ir pačiam skriaudžiančiam kitus vaikui.

Rekomendacijos tėvams, kurių vaikas tyčiojasi iš kitų:

Kalbėkite su vaiku apie elektronines patyčias ir apie tai, kokias pasekmes ir jausmus jos gali sukelti patyčias patiriančiam vaikui.

Ugdykite vaiko empatiją, skatindami susimąstyti apie tai, kaip jis galėtų jaustis aukos vietoje.

Kartais virtualus ir realus gyvenimas yra atskiriami arba vaikų suvokiami kaip du skirtingi pasauliai, tačiau nors patyčios ir vyksta elektroninėje erdvėje, kitam skauda – realybėje.

Priminkite arba informuokite apie netinkamo elgesio pasekmes.

Rodykite vaikui elgesio pavyzdį. Atminkite, kad vaikai mokosi ir perima elgesio modelį, stebėdami aplinką bei juos supančių žmonių elgesį.

Įveskite apribojimus technologijų naudojimui. Pvz., vaikas gali naudotis kompiuteriu tik tada, kai suaugusieji yra namie.

Aptarkite su vaiku bendravimo internete etiketą. Kaip ir realiame pasaulyje, virtualioje erdvėje taip pat egzistuoja tam tikros bendravimo taisyklės. Paprastai vaikai drąsiau elgiasi, bendraudami virtualiai, leidžia sau pasakyti daugiau, negu būtų pasakę gyvai, „akis į akį“. Jiems galima paaiškinti, kad bendraujant virtualioje erdvėje reikėtų su kitais elgtis taip pat pagarbiai, kaip ir realiame gyvenime.

Požymiai, galintys byloti apie tai, kad vaikas tyčiojasi iš kitų:

Perdėtas noras naudotis kompiuteriu.

Vaikas naudoja skirtingas vartotojų vardus, skirtingus el. paštus.

Vaikas slepia ir nepasakoja apie tai, ką veikia internete (pvz., uždaro internetinės svetainės langą, išjungia kompiuterį suaugusiems priėjus).

Vaikas agresyviai elgiasi realiame gyvenime ar bendrauja / draugauja su skriaudėjais.

Naudingos nuorodos:

www.bepatyciu.lt

www.vaikulinja.lt

www.draugiskasinternetas.lt

www.bibliotekospazangai.lt

www.esaugumas.lt